

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

יום שלישי ד' תשרי תשפ"א, 22/09/20

לכבוד,

מורי תחום הדעת

, תנ"ך ממ',

שלום רב,

עם סיום בדיקת בחינות הקיץ תש"ף, ברצוני לשתף אתכם בתוצאות ובהישגי התלמידים ולהעלות מספר תובנות. התובנות, נכתבו בתום תהליך ההערכה, ומאוסוף הדברים מצוותי ההערכה. כמו כן, הניתוח הסטטיסטי של השאלונים, שפך אור על הנתונים, חידד ואישש חלק ניכר מהתובנות אשר יובאו לפניכם. התובנות יסייעו בידכם במתן הדגשים והכוונה בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה לאורך השנה.

להלן הנתונים :

שאלון	שם השאלון	ציון	מספר התלמידים
1261	2 יח"ל*	74.5	17,013
1281	2 יח"ל*	72.92	13,404
1264	עולים*	73.70	291
1284	עולים*	71.25	318
1287	עתירת מדיה*	80.78	181
1267	עתירות מדיה*	81.36	357
1282	30% אקסטרנים	72.28	473
1272	30% עולים אקסטרני	85.14	7
	*ציון 70% בלבד.		

התובנות המופיעות להלן מתייחסות למועד קיץ 2020 בלבד. אלה מצטרפות ומתווספות לתובנות שפורסמו במועדים הקודמים .

- המעריכים מדווחים על בחינות רבות הכתובות כהלכה, משקפות הבנה מעמיקה ורחבה של חומרי הלימוד, ושימוש נכון במיומנויות הלמידה הנדרשות בתחום הדעת.
- ישנה הכנה נאותה בתהליכי ההוראה והלמידה לקריאה עצמאית, והתמודדות עם קטע הקל"ן.
- ניכרת הכנה ראווה של התלמידים בהתמצאות בספר התנ"ך על פרקיו השונים (מלבד מקרה חריג ביותר בו "ספר חגי לא נמצא בספר התנ"ך"). יש לחזק התמצאות זו ושימוש בספר התנ"ך במהלכו ולאורך כל השיעור. כפי שפורסם, המגמה היא להוריד את הטקסט המקראי המצולם ביתר חלקי הבחינה.
- סעיפי א' בשאלות הגדולות, השיגו את מטרתן במתן מענה להפקת המידע ביחידה הנדונה, וצבירת הנקודות בהתאם.

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

- התמודדות התלמידים עם השאלות המכוונות למידע היא נאותה. יחד עם זאת, באותן השאלות המכוונות להבניית הידע, ניתוחו הסקת מסקנות, היקש ויישום, היינו סדר חשיבה גבוה, כאן ההתמודדות קשה יותר. מבנה השיעור אמור להיות באותו האופן. המידע הבסיסי ילמד ועליו ניתן יהיה להשית את השאלות והדיון בסדר חשיבה גבוה, להרחבה והעמקת ההבנה בטקסט הנידון.
- אין צורך בשינון הטקסט המקראי וזכירתו. זו בחינה עם ספר פתוח. ספר התנ"ך ופרקי הלימוד שנלמדו בכיתה, נמצא ברשותם במהלך הבחינה. הבנה של המידע במובן הרחב של המילה, נדרשים בתהליכי ה.ל.ה. יש לחזור אל [מבנה שאלת בגרות](#), מבנה האמור לשקף את דרכי ה.ל.ה. בכיתה
- בשאלות בהן נדרשת השוואה יש ללמד את מיומנות השוואה ומטרתה. יש והתלמידים מתייחסים רק לצד אחד בהשוואה ואף יותר מכך מחמיצים את מהות השוואה, קרי הסקת המסקנות ממנה.
- ידיעת גבולות היחידה והפסוקים הרלוונטיים. כמו כן כאשר נדרש להביא ראיה או ציטוט מהכתוב, יש והתלמידים מצטטים את כל הפסוקים מבלי לדייק ולצטט בהתאם למה שנדרש מהם בשאלה. ביתר שאת ניתן היה לראות זאת בדרישה להביא ראיה מפסוק אחד, תלמידים בחרו לצטט את כולו מבלי להתייחס למה נדרש מהם בשאלה.
- דיוק מתבקש גם בקריאת השאלה. יש להתייחס למבנה השאלה על כל מרכיביה.
- במענה על השאלה יש לעבוד על מבנה וניסוח תשובה, ודיוק בתשובה המתייחסת למה התלמיד נשאל. הבחנה בין עיקר לטפל. יש ותלמידים חוזרים על התוכן של הפרק הנלמד מבלי להתאימו ולדייק במה הם נשאלו בו. כמו כן התשובה חייבת להיות מפורטת ומתייחסת לכל ההיבטים בשאלה, ואין להסתפק בציטוט או הסבר כללי וכוללני של הפרק.
- ניסוח טענה ובניית טיעון זו מיומנות נלמדת. כאשר התלמידים נדרשים להציג את עמדתם הם בוחרים לא אחת להציג את עמדת הכתוב במקום את עמדתם כפי שנדרש בשאלה.
- בנושאי החתך, ניתן לראות תשובות חסרות ידע בסיסי, המעידות שאלה לא נלמדו בכיתה, ונבחרו למענה עליהם באקראי. כמו כן יש לתת את הדעת, בתהליך ההוראה והלמידה בנושאי החתך (ואף באחרים), הרואה את היחידה על כל פרקיה, בכללותה על מהותה, זמנה, הסוגה הספרותית ומאפייניה השונים, ולא להסתפק בהתייחסות לפרק הבודד והמידע בו.
- נושאי החתך בתכנית הלימודים נקבעו מתוך רצון לאפשר למורה בחירה ומרחב הוראה מגוון. ניתן להיווכח שהבחירה של המורה הייתה מאד מצומצמת לכדי שניים עיקריים.
- לא אחת התגלה פער גדול בידע בסיסי המצופה מתלמיד בלימוד הפרק או היחידה כולה. למשל בהבנה בסיסית מה ההבדל בין נביא אמת ונביא שקר, או בסיפור יוסף על הדמויות והאירועים בו.
- ניכר קושי בחלק מהמחברות ביכולת ההבנה וההמשגה של מושגים כגון: "אחוזה", "נתינה", "חמלה", "דרכי התבוננות", "מצור", "בצורת", "דאגה לאוכלוסיות חלשות", "אידאלי", "אלוהות מקומית", "אלוהות אוניברסאלית", "יהודי"/"עברי", מילות קישור וההגדרה שלהן.
- בתהליכי ההוראה הלמידה וההערכה, יש לתת את הדעת לשילובם של [המיומנויות](#) (עמ' 28-29) הנדרשות בלימוד תחום הדעת. אלה מעט חסרות אצל התלמידים בתהליך ההערכה. בתהליך ההוראה למידה וההערכה, יש להתייחס לכל אחת מהקטגוריות המופיעות [במטרות](#) הוראת המקצוע.

חוזרת ומדגישה כי ניתוח נתוני בחינות הבגרות ופירוט רב, לכל שאלה וכיתה, מגיע לכל בית ספר. ניתוח הנתונים מהווה כלי שרת והכרחי בידי הצוות המקצועי, להערכה מעצבת למידה הוראה והערכה בתחום הדעת. הישיבה

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

הראשונה של הצוות המקצועי, בתחילת השנה, חשוב שתדון בניתוח הממצאים הכיתתיים והבית ספריים על מנת לעצב דרכי ה.ל.ה, התואמים נתונים.

שאלון 1261:

סעיפי א' כאמור היו ברובם טובים עד טובים מאד. התמודדות של התלמידים עם המידע בפרק היה נאות.

שאלה 3-

סעיפים ב' וג', ניכר כי סיפורי יוסף היו פחות מוכרים ונלמדים אצל התלמידים. הסעיפים דנו בעיקר במידע שהיה חסר לתלמידים.

בסעיף בו נדרש היקש ממקור אחד למשנהו, בו נדרשת הבנה שם ההישגים נמוכים יותר.

שאלה 4 –

סעיפי ב' וג', נדרשה בהם הבנה ועיבוד של המידע המוצג בטקסט. הבנה של הסיטואציה בה נמצאו בני ישראל. ההישגים נמוכים בסעיפים אלה.

שאלה 5-

סעיף ג' – מיומנות ההשוואה חסרה כאן. תלמידים התייחסו רק לפן אחד בהשוואה והתעלמו מהיתר. כמו כן, ההשוואה מטרתה להוביל למסקנה, וזו הייתה חסרה בחלק מהתשובות.

שאלה 6-

נושא "שיבת ציון" לא זכה לבחירה רבה של התלמידים. המעט שבחרו בו הוכיחו בקיאות והבנה היסטוריוגרפית של היחידה כולה.

שאלה 7-

גם נושא זה "נביא ונבואה" לא זכה לבחירה מרובה. הסעיפים השונים בשאלה ברובם עוסקים במידע. יחד עם זאת המעטים שבחרו בשאלה זו לא הפגינו ידע בפרק ובנושא הכולל. כנראה שהבחירה של הנושא הייתה אקראית, מתוך מחשבה שאלה פרטי מידע וקל יהיה לענות עליהם. כאן המקום להדגיש את חשיבות לימוד הפרק בהקשר של הנושא הכולל.

שאלה 8-

התלמידים לא ידעו מה ההבדל בין "שמיטת כספים" ו"שמיטת קרקעות". זה ברמה של מידע בסיסי האמור להילמד. המשגת הערכים "חמלה" נתינה" "אחוזה" כאמור הייתה חסרה.

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

שאלה 9-

בסעיף ב' נדרשה התמודדות עם טענה וביסוס טיעון. זה לקה בחסר.

שאלה 10-

מעט מהתלמידים בחרו נושא זה. ואלה שבחרו בו גילו בקיאות מינימלית וחסרה עד מאד, בפרק וההקשר לנושא כולו. זו רק דוגמא לכך שמקומו של המורה הכרחי ונחוץ, אל מול כל האמצעים האחרים העומדים לרשות התלמיד בהיערכותו לקראת הבחינה.

שאלון 1281:

שאלה 1 –

סעיף ג' דורשת הצגת טענה ובניית טיעון. מיומנות זו הייתה חסרה בתשובות התלמידים.

שאלה 2-

סעיף ג' ההקשר והרלוונטיות של פרק כ"ה היה חסר. כמו כן מה חשיבות האירוע. זו הבנה רחבה של האירוע והדמויות הלוקחות חלק בו, מעבר למידע העולה מהפרק.

שאלה 4-

המושג "צרכי הפרט" לא הובן. תשובות התלמידים העידו על שינון החוק בלבד ללא הבנת מהות החוק.

שאלה 5-

שאלה הדורשת התמודדות בסדר חשיבה גבוה. ההיקש הנדרש מהתלמידים היווה קושי אצל התלמידים.

שאלה 6-

הישגים נמוכים מאד בשאלה זו, מעידים שהתלמידים לא למדו נושא חובה זה בכיתה. נדרשה מהם הבחנה בין נביא אמת ונביא שקר. מידע אלמנטרי ביותר.

שאלה 9-

פרק הלימוד באיכה ה', כחלק מנושאי החובה, לא נלמד כהלכה. אחוז מאד נמוך של תשובות נכונות.

שאלה 10-

תלמידים הציגו בקורת אישית להתנהגותו של יונה בעוד שהם נדרשו להציג ביקורת העולה מהפסוקים.

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

שאלון 1264:

שאלה 6-

בסעיף א', ההקשר של הפרק בנושא "שיבת ציון" הכולל, חסר בהבנת התלמידים את האירוע וזמנו.

שאלה 7-

בסעיף א', ההקשר של הפרק לנושא הכולל "נביא ונבואה", חסר בהבנת התלמידים את התקופה והרעיונות המרכזיים בנבואת הנביא.

שאלה 8-

מהות החוק מטרתו וכוונתו לא הובנו.

שאלה 9-

מהות המזמור והביטויים בו מביע המשורר את מאווייו, הבנה בהם הייתה חלקית.

שאלה 10-

מיעוט בוחרים בשאלה זו, יחד עם זאת ציון מאד גבוה.

שאלון 1284:

שאלה 2 –

מיעוט בוחרים בה, יחד עם זאת ציון מאד גבוה.

שאלה 4-

התמודדות נאה ביותר עם השאלה. תשובות ראויות ונכונות.

שאלה 6-

הרבה מאד תלמידים בחרו בשאלה זו, יחד עם זאת ציון מאד נמוך גם כאשר נשאלו על איתור מידע מתוך הטקסט (למשל עונשו של צדקיהו).

שאלה 7-

מידע בסיסי על הרקע של הנבואה, האירוע ההיסטורי, הזמן המקום היה חסר בתשובותיהם של התלמידים.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

שאלון 1282:

שאלה 1-

בסעיף א' התקשו התלמידים לבסס את הקביעה שאלוהים יוצר סדר בריאה.

סעיף ג' מיומנות השוואה לקתה בחסר.

שאלה 4-

התלמידים התקשו להסביר שני דימויים של הזקנה, המופיעים בפרק.

אני תקווה שהנתונים והתובנות הללו, יחד עם הממצאים הנשלחים אליכם, יסייעו בידיכם לדייק ולכוון את דרכי ה.ל.ה בהתאם לצרכים בית ספריים נדרשים. צוות ההדרכה עומד לרשותכם ויסייע בכל שיידרש. אתם מוזמנים ליצור עימי קשר ישיר, לכל שאלה ותהיה הנוגעת לבחינת הבגרות.

בברכה,

ע' - צ' צ' /

מנהלת תחום דעת תני"ך ממי'